

Zpravodaj 4.

LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM – 75. ROČNÍK

sobota 4. července 2026

Jenom si věci pomyslet

Johana Bártová Šulík (JOH) a Jakub Šulík (JAK), lídři nezávislého souboru Fras, jsou se svými inscenacemi pravidelnými chrudimskými hosty. Znáte je navíc dobře i ze zdejší poroty a letos navíc debutují na poli lektorském.

Pokolikáté jste na Chrudimi?

JOH: Já pošesté. Pětkrát jsem byla v porotě, letos mám poprvé seminář.

JAK: Já počtvrté v tom smyslu, že tady „něco dělám“ a nejsem tady jen na výletě. V porotě jsem byl dvakrát.

Co vám to působení v porotě dalo? Johana v ní začala ještě jako studentka...

JOH: Napoprvé jsem se cítila strašně. Hrozně jsem se bála vůbec něco říct. A navíc to byl takzvaně sobecký strach, protože jsem si ještě tolik neuvědomovala, jak řečeným slovem můžeš někoho zranit. Tak jsem se bála hlavně toho, abych nebyla trapná. Což se samozřejmě bojím pořád, ale už se navíc bojím i toho, abych nezpůsobila nějaké škody v těch souborech. Mnohem víc si uvědomuju, že ti lidi to dělají ve volném čase a jak moc do toho investují. Taky jsem neměla vůbec žádný kontext toho, co se tady děje. Neměla jsem skoro žádné ponětí o amatérské loutkářské scéně, žádné oblíbence a neoblíbence. Což myslím,

že je v něčem výhoda, že někdo takový by v porotě vlastně měl být. Každopádně jsem se hodně snažila vycházet z konkrétní situace, konkrétního souboru. Rychle odhadnout, jak moc ten který soubor přichází na diskusi pevný v kramflecích nebo naopak rozložený – a tomu pak přizpůsobit formu toho, co říkám a to, co chceš zdůraznit.

JAK: Mně při porotování přišlo v konečném důsledku nejdůležitější, že jsem u řady souborů měl dojem, že žijí v představě, jako by existoval nějaký správný styl, správná technika. Nějaká jasná pravidla, co je dobře a co špatně a oni se tomu snaží dostat. Ale tak to není, ta pravidla si znova pokaždé vytváříme sami a skoro všechno může být za jistých okolností a v jistém kontextu funkční. Takže jsem se snažil soubory hlavně navádět k vědomí, že mohou být mnohem svobodnější. Když jsem byl já sám jako dítě poprvé na amatérské přehlídce, tak si intenzivně pamatuju z promluvy poroty základní dojem, že mi to vůbec nic nedává, že ti lidé ke mně mluví v cizím jazyce, kterému vůbec nerozumím. Takže na jednu stranu chápu, že se od porotců chtějí prak-

tická a jasná sdělení, na druhou stranu je to pro mě náročné, protože jsem sám v tvorbě hodně nejistý a je pro mě těžké si jak pojmenovat, co na nějakém představení nefungovalo, tak to jít těm lidem s přiměřenou dávkou jistoty říct.

Znamená to, že letos máte seminář, že se vám od té zodpovědnosti a dilemat ulevilo?

JAK: V něčem je příjemná změna moct věci jenom pozorovat a nemuset je hodnotit.

JOH: Jo, je to úplně jiné, když si najednou na představení neděláš poznámky a můžeš si ty věci jenom pomyslet. Nebo si je ani pomyslet nemusíš.

JAK: Já si to vyloženě vědomě užívám, že si nemusím nic myslet.

JOH: Jenže k tomu musíš dojít. Já jsem za tu porotní zkušenost hrozně vděčná...

JAK: ... to já rozhodně taky...

JOH: ... byla to pro mě velká škola, právě jsem se musela naučit si o všem něco myslet. A teprve až se to naučíš a zažiješ to, tak si můžeš po čase užít, že si nic myslet nemusíš.

Máte vy sami někoho, za kým si chodíte pro pravdu?

JOH: Jo, a je jich určitě víc. S různými problémy za různými lidmi. Jsou to mí pedagogové z DAMU, moji rodiče, kteří jsou oba z uměleckého prostředí, a hodně pak spolužáci. Protože máme společný background a zážitky, i když jsme se pak vydali každý jinam. Třeba s kamarádkou Eliškou Balog, která se z KALDu vydala na rozdíl od nás úplně neloutkovou cestou, se navzájem hodně zveme a konzultujeme. Eliška mě pozvala jako dramaturgyni i do Ústí nad Labem do Činoheráku ke své činoherní inscenaci a naopak k naším inscenacím má dobré připomínky, které by nás nenapadly. A to děláme opravdu jiné divadlo a já se v činohře cítím hodně nejistě.

Mně teda zrovna mezi inscenacemi vás dvou zas tak zásadní rozdíl nepřijde...

JAK: Mně taky ne. Já myslím, že u Elišky vidím jasné loutkové principy a loutkářské myšlení, i když třeba loutky vůbec nepoužívá.

JOH: No ve výsledku možná až takový ne, ale v procesu ano. Eliška často začíná od textu, od slova, i když ho tam ve výsledku třeba až tolik není – a u nás je třeba i textu dost, ale nezačíná

se od něj, maximálně od storyboardu. Já si například neumím představit, že bych začala zkoušet bez scénografie, i když se třeba v procesu bude hodně měnit. Bez předmětů a loutek si můžeme povídat o tématu, ale ne víc.

JAK: Na začátku máme nějaké prvky a pak probíhá jejich „tuning“. Ale ten probíhá na základě toho, že zkusíme, co se s nima dá a nedá dělat.

JOH: Ve Frasu máme velkou výhodu v tom, že Kuba jako scénograf je při zkoušení prakticky nonstop, i když v tom třeba nehraje.

JAK: Jinak s těmi hranicemi druhů to je často fluidní, já teď dělám v HaDivadle scénu k Frischovu *Panu Biedermannovi a žhářům*, kde je hodně takových surreálních objektů, a měl jsem pocit, že je to vlastně úplně loutkářská scénografie.

Když je člověk zvyklý na tenhle způsob práce, že se výroba scény a loutek přizpůsobuje vývoji zkoušení, jak se pracuje v divadlech, kde očekávají, že jednoho dne odevzdáš výkresy a je hotovo?

JAK: No někdy je to těžké. Třeba v Českém Těšíně, kde jsem taky dělal, vyrábí dílny pro tři soubory zároveň, je to továrna s jasným plánem a jsou permanentně přetížení. Tam občas nezbyde než si jít do dílen pokorně kleknout, jestli by nevyrobili ještě něco navíc. A udělal jsem zkušenost, že hodně pomáhá udělat super výkresy, aby už z nich lidi v dílnách měli pocit, že stojí za to tomu věnovat energii, protože to na konci může být fakt krásné.

Letos máte na Chrudimi společný seminář Malé světy – jaké malé světy jste si pro své malosvětíky připravili?

JOH: My jsme anotaci na seminář hodně psali tak, aby bylo jasné, že je to seminář pro introvertní divadelníky, kteří si chtějí sami vyrábět. A to se povedlo a máme tam sedmnáct introvertů, sedmnáct skvělých malosvětíků. A je to super. Nastavili jsme jasný rámec knihou *Osamělé majáky na konci světa* a frekventanti si vylosovali jednotlivé panáčky – strážce majáku, s kterými se sžívají a vymýšlejí jim životní příběh. No a teď si mají představit, že ten strážce majáku ze svého majáku vyjde po deseti letech ven a uvidí svět kolem sebe, který deset let neviděl. A oni ten jeho nový svět mají vytvořit, každý má jednoduchou kartonovou krabici, kterou má scénograficky pojednat. Já taky, když vymyslím příběh pro nějakou inscenaci, začínám tím, že mě fascinuje nějaké prostředí, které zkoumám. A až pak pro něj začnu vymýšlet postavy a to, co by se jim tam mohlo stát. Takže v semináři nabízíme tenhle pracovní postup dál a vytváříme svět, do kterého pak začneme umísťovat jeho obyvatele.

JAK: Udělali jsme jim ale sít specifických otázek, které to prostředí měly zkonkrétnit. Protože jednak vyrábíme, ale taky hodně předmětů do toho prostředí hledáme tady po okolí a chtěli jsme, aby to nebyla hurá akce, aby to hledání už bylo od začátku zaostřené.

K Johance – ty jsi dělala loni v Liberci v Naivním divadle dle mého skvělou a obecně úspěšnou inscenaci Akce Rosomák, což je de facto mateřinka. To byla tvoje první inscenace pro takhle jasně definovanou věkovou skupinu?

JOH: A i první pro takové velké divadlo. Měla jsem strašný stres, ale v Liberci se o mě báječně postarali, sedli jsme si velice, to zázemí bylo neuvěřitelně milý. Ale bylo to poprvé, co jsem pracovala s textem, který jsem napsala dopředu, a hrozně jsem si nevěřila. A velice mi pomohl jako tutor i dramaturg Vítek Peřina. Teď budu v Liberci dělat zase a zase píšu text a zase to neumím. Až to budu dělat podvacáté, třeba to bude lepší.

Co to bude?

Bude to pro první stupeň, na velký sál a jmenuje se to *Hurá na Šelmberk*. Školní třída na strašidelném hradě. Já mívám různé obsese, měla jsem období, kdy jsem do loutkového divadla implantovala filmové postupy, pak postupy počítačových

klikaček... a teď mám novou obsesi a to je Dračí doupe. Učím se pravidla, sleduju to, dívám se na jejich videa na YouTube. I charakteristiky postav v té hře jsem psala podle toho, jak se píší staty postav v Dračím doupeti.

Na konec rychle a úderně – jak se má Fras?

JOH: Hodně se to odvíjí od ročních období. Nejvíce se hraje od dubna do září. My hrajeme asi šedesátkrát do roka, hrávali jsme a hráli bychom i víckrát, ale herci se nám rozutekli do různých angažmá a nemají čas.

JAK: Je pravda, že poslední dobou dost i hraní odmítáme, protože nemáme lidi.

JOH: Takže veřejně vyhlašuju – hledáme herce!

To můžu dát do rozhovoru i tučně.

JOH: Tak prosím tě – hledáme herce! Potřebovali bychom zábavné lidi, kteří s námi chtějí pracovat. Máme šikovné mladé kolegy, u nichž si bohužel vždycky někdo všimne, že jsou šikovní, takže nám mizí do různých angažmá. Jinak se snažíme dělat každý rok dvě premiéry, letos budou tři, což je hodně, ale částečně proto, že víme, že zase příští rok toho bude míň.

JAK: A pravidelně, jednou nebo dvakrát do měsíce hráváme v kavárně Dejvického divadla, kde máme i premiéry.

JOH: A jsme moc rádi, že jsme našli prostor, kde se dá v Praze pravidelně hrát.

JAK: Ale hodně objíždíme regiony, určitě hrajeme častěji mimo Prahu než v Praze.

Uděláte na závěr krátkou pozvánku na *Obra*, kterého tu hrajete dnes?

JOH: *Obr* je malá, meditativní loutková inscenace. Kdyby chtěl člověk lehce spočinout od festivalového ruchu, může přijít na *Obra* a chvíli tam s námi pobýt.

Jan Šotkovský

Gigant pod drobnohledem

Mezinárodní divadelní projekt *Transport* je rozsáhlá koprodukce šesti evropských divadel, která zkoumá odvrácenou tvář globalizace a nahlíží fenomén dopravy nejen jako hnací motor ekonomiky a propojenosti, ale především jako zdroj nevratných ekologických škod a sociálních nespravedlností. Mariborský *Náklad* skrže vyčerpávající a stresující cestu řidiče kamionu ukazuje drtivý tlak neustále rostoucí silniční přepravy a její dopad na životní prostředí i práva pracujících. Lublaňský *Odjezd*, dokufikce o rodině, která přišla o domov při bleskových povodních, varuje před důsledky drancování přírodních zdrojů a připomíná sílu klimatických změn. Białystocké *Navazující lety* na pozadí osudu uprchlické rodiny na letišti odhalují neviditelné hranice, předsudky a systémové selhání současných migračních politik. Tallinská *První linie* zkoumá humanitární krize a morální dilemata objektivem válečného reportéra. *Připoutejte se!* z Klaipėdy je ironická satira na růst luxusního vesmírného turismu, který slouží jako absurdní únik miliardářů před zplundrovanou a sociálně rozdělenou planetou. A konečně plzeňský *Bod zlomu* završuje hexalogii ztvárněním soudního procesu s energetickým gigantom BP zodpovědným za havárii ropné plošiny Deepwater Horizon a odhaluje chamtivost, beztrestnost a moc nadnárodních korporací. Projekt ukazuje, že všechny tyto krize jsou hluboce provázané, a vybízí k zamyšlení nad tím, jak náš vlastní konzumní způsob života, každodenní volby a systémová nečinnost pomáhají tyto destruktivní struktury udržovat v chodu. Dramaturgickým a tvůrčím východiskem pro všechny projekty bylo slovo udržitelnost.

Šestice projektů je dle fotografií na webu www.project-transport.eu výtvarně podobná, což je dáno tím, že umělecký tým byl ve všech šesti městech více méně stejný, měnilo se pouze obsazení. Obrazy vznikají jako akční hyperrealistická dioramata s minimem animace, zato s obrovským množstvím figurek a soufigurí (jejich skupin). V případě *Bodu zlomu* je to obří místnost č. 2123 ve washingtonské Rayburn House Office Building, kde se dne 17. června 2010 uskutečnil výslech generálního ředitele BP Tonyho Haywarda, který vedlo členstvo Výboru pro energetiku a obchod Sněmovny reprezentantů. Do této místnosti pak postupně reprozent výjevy z ropné plošiny – těžební věž, dělnické ubikace, palubní jeřáb, evakuační plavidlo. Animace probíhají většinou diskrétní (v obou významech tohoto slova) výměnou item-item, tedy např. sedící kongresmanka je vyměněna za stojící, netknutá ubikace za zdemolovanou apod. Zvukový plán tvoří ruchy a (patrně) i autentické záznamy ze zmíněného slyšení. Výtvarný plán velmi vhodně doplňují výrazné a ostré světelné efekty, včetně animace jejich zdrojů, dojde i na kouř(ostroj) z elektronické cigarety a reálný oheň. Oba objektoví manipulátoři (Daniel Horečný a Josef Chozé Jelínek) v šedivých nenápadných oblecích se citlivě upozadují a svým pohybem spíše naši pozornost směřují k vytvářeným obrazům. Ten nejkontroverznější a nejpůsobivější nechají vzniknout v úplném závěru, kdy různé části scénografie zakryjí americkými vlajkami a k nim vystaví fotografie 11 obětí této největší ekologické katastrofy v dějinách USA. Výše zmíněná východiska projektu se (minimálně v Plzni) naplnit podařilo. Otázkou zůstává, jestli výroba takového množství figur na 3D tiskárně spadá do kategorie udržitelnost.

Ivo Kristián Kubák

Spočinek v zenu

Padesátiminutová drobnička *Shánění krávy – Deset obrazů hledajícího ducha* souboru Škrobotník, Šlundra, Šibrová není takovou miniaturkou, jak je popisována v programu. Jde o volné, ale zároveň i věrné zpracování knižky, která se dá přečíst na jedno zastavení, spočinutí, posezení. Volné, protože se nesnaží jít a priori po vystižení a strefení se do vykreslení přece jen nám vzdáleného, kulturně rozdílného vnímání světa zenových mistrů. Volné, protože jde spíše o umně zpracovanou inspiraci a takové vnímání světa. Světa prostoty, chudoby a pomíjivosti. Věrné, protože celý kus je dělen (tak jako kniha) do deseti obrazů, oddělených třesnutím špalíků o sebe a otiskem červeného výjevu (jakési věrné lidové znakově jednoduché ilustrace vypoovídající o následném ději). Na konci představení tak paralelně vznikne deset primitivních komiksových otisků příběhu na rýžovém papíru, připomínajících třeba i čínské či japonské miniaturky nebo pečetidla. Na začátku nás v sálku vítá na scéně sám robustní mnich, připomínající blahobytného buddhu v tradičním rákosovém kloboučku, s maskou s asijskými rysy. Jinak chudý a skromný, sám oděn civilně, tak jak Robert Smolík chodí oblečen. Na zádech dřevěnou krabici / batoh na režných provazech, která se posléze stává jedinou scénou, malým stolkem, na kterém se všechny výjevy utváří a ožívují z předmětů, miniaturních loutek, nádobí běžné denní potřeby, které se vybalují, otvírají, zjevují z útrob oné bedýnky. Divákovi je postupně za doprovodu druhé protagonistky představení, zpěvačky, pozvolna předkládáno ono nenásilné, minimalistické, pomalu plynoucí dílko, základní text čchanového/zenového buddhismu autora Kuo-an Š'Jüana, který na základě deseti obrazů shánění krávy ukazuje cestu vedoucí k probuzení, a když ne k úplnému probuzení, tedy alespoň rozjímání.

Veliký důraz je kladen na materiály, z kterých je vše vyrobeno. Tu krásně vybarvená dřevěná maska krávy, tu sálky čajové- servisu potulného mnicha, které si bere na cestu, tu režná keramika (snad i vypálená dřevem v přírodní peci). Vše se míchá, prolíná, drobnou animací rozzívá v krátkých ale intenzivních

setkáních se zvířaty. Papírový ptáček, který je posléze zmuchlán (poukázání na onu zmíněnou pomíjivost). Tu máslo, vyřatou z útrob krávy, která zároveň slouží jako schránka na uchování másla (opět ve tvaru krávy), tu si herec uloupne roh z masky, neb je tvořen rohlíkem, namaže ho a sní. Dojde i na prostý čajový obřad v polních podmínkách. Takových poetických výjevů je v inscenaci plno a divák není nucen si je vykládat, spíše mu slouží jako odrazové obrazové můstky k jeho vlastnímu přemítání nad textem, který je zpíván a rytmicky oddělen pouhým úderem ozvučných dřivek/špalíků. Zpěv vypravěčky v oddělené paralelní interpretaci tonálně připomíná spíše kostelní zpěvy z katolického kancionálu, což by nevadilo tolik jako to, že sdělnost, tedy informace či děj textu, který je konkrétní, je trochu zastřen ve svém dosahu k nám. Další filosofické či poučné myšlenkové roviny textu jsou zřejmé. K textu samému je ale možné se vracet a zkoumat jej po celý život, vždy se odkryjí nové a nové roviny. Tak jako to je, v nám kulturně bližších vodách, přesto v mnohém stejných rovinách prostého a vesnického života a podobného postoje k němu, u Bohuslava Reynka.

Ale sám soubor má ve svém popisu toto: „Nemá žádný cíl ani ambice.“ Tedy jen nechat toto představení působit, a ono samo bez ambic působí!

Jakub Doubrava

EXISTENCIÁLNÍ KRIZE VE FRONTĚ NA PŘEDSTAVENÍ

MINIDRAMA PRO JEDNOHO HERCE A CHÓR

Vnitřní monolog: Ty vole, to je vedro, já se tady snad upeču... Mám já tohle vůbec zapotřebí? Zase další loutky, kolik já už toho viděl... Stejně tomu nebudu rozumět, nebo to zas bude od nějakého básníka, co ho ani neznám... To není možný, tady se ten vzduch fakt vůbec nehne... Ach jo, co já tady vlastně dělám?

- Kdo máte lístek! Kdo máte lístek, postupte si!!!

Kde já jsem teď mohl být... třeba v Muzeu loutkářských kultur Chrudim, v Institutu Cervantes v Praze, ve Francouzský alianci v Pardubicích... proč si tohle děláme, loutkáři sobě? Co na to loutkář v tobě?

- Tak ještě 7 lidí.

- Ale no tak!

Já tady normálně umřu... To jinak nejde... Ale co, měl jsem hezkej život. Těch Chrudimí, co jsem zažil, i na Hronov jsem se párkrát dostal. Jak mě tehdy Císař pochválil, to bylo krásný...

- Ještě 3 lidi.

- Já vás tam nepustím, příště si kupte lístek.

A dost, tohle fakt nedám. Prostě nedám. Já vybuchnu. Normálně tu začnu řvát, tady a teď, nebo tady někoho praštim, tohle není možný, něco se musí stát! A ty nitky, ty nitky! Furt všude samý nitky! Dyk to je k zbláznění, furt to navazovat, rozmotávat... Proč? Proč?!

- Ale my jsme porota!

- To si řešte s Drtinou.

A ten zpocenej chumel lidí, co tu ševelí. Vždyť vono je to vlastně v něčem hezký. A támhle letí muška a sedá Drtinovi na čepici... Cinkne při tom o sluneční paprsek. Paprsky se linou přes okenní tabuli jako tisíce nitek... Všechno a všechny tu napojujou, navazují. Dvacet nitek na rozanimování mušičího křídélka, sedmnáct nitek na ruku, co ji odhání, osmnáct a půl nitky na každé lidské srdíčko... a kdesi v dále, vahadlo reality...

(dosahuje satori)

- smějící se divák

Jedno velké myšlení se nad miskou vývaru

Popisovat a chválit scénografi *Větroplachů* mi přijde se vsí úctou poněkud přebytečné. To, že mě vzezření inscenace celou dobu okouzlovalo, všechny druhy loutek a jevištních triků neustále mile překvapovaly a že mě vše přítomné a všichni přítomní mile provedli celou padesátiminutovou stopáží, není žádné překvapení. Lze vlastně očekávat něco jiného, když autorkou výpravy je všemi (i mnou) milovaná Berta Doubková? Rozhodl jsem se tedy po chvilce přemýšlení napsat si takovou drzou glosku. Má ta inscenace vůbec nějaké téma? Říkal jsem si, jak se tvrdě do Naivního divadla pustím a rozproudím divokou debatu. Ovšem, když jsem o tom nad miskou teplého hovězího vývaru začal přemýšlet, zjistil jsem, že to není tak jednoznačné a že toho *Větroplaši* vlastně mají opravdu hodně co říct, často komplexněji, než by se na první pohled zdálo.

Pokusím se vám tedy pomoci různými rychlými myšlenkami, co mě u onoho osudného oběda napadaly, pootevřít svou hlavu a inspirovat k přemýšlení o liberecké inscenaci.

Na počátku byla myšlenka, že se jedná pouze o takové zvláštní divadlo s hezkým vizuálem beze smyslu. Což by mi normálně nevadilo, ba naopak, já jsem velkým fanouškem nesmyslného divadla. Avšak nevěděl jsem, zdali je tento typ divadla přístupný i těm nejmladším, na něž inscenace koneckonců cílí. Možná je to prostě oslava vesnického života v prostředí fantaskního létajícího ostrova. Něco, co má diváka jen tak hodit do pohody vytvořením příjemné atmosféry. Najednou se to přede mnou celé odhalilo. Beznadějný souboj s větrem, soužití člověka s přírodou – klimatická krize. Postavy s přírodou po celou dobu bojují a ve chvíli, kdy ji naruší (konkrétně robot dynamitem, tedy jasně lidský výtvar), pomstí se jim drtivou bouřkou. Tohle téma je o to silnější faktem, že konec bouřky nenabízí katarzní rozřešení, že už nikdy nepříjde, nýbrž myšlenku nekončícího boje – znovuuděření větru je pravděpodobné a očekávatelné. Navíc příště už možná nebude tak milosrdný. Nejbrutálnější na tomto tématu mi ovšem přijde očividnost toho, že je to právě člověk, kdo za ony katastrofy může.

Ke konci mi nezbyvá než odsoudit zbrklé odsuzování inscenací na základě prvních dojmů a vřele doporučit se občas jen tak posadit nad vývarem a přemítat o viděném. S největší pravděpodobností vás něco nového a nečekaného napadne.

Matěj Škorpil

foto: Roman Dobeš

Poslyšte podcast

Názorů není nikdy dost! A proto je tu taky podcast optimisticky nazvaný *Všechno špatně*, ve kterém chrudimský program reflektují naše skvělé Ema Šlechtová a Adéla Vondráková. Najdete ve svých oblíbených podcastových aplikacích.

Kamarádi loutkáři.

s hlubokým zármutkem v našich srdcích vám touto formou oznamujeme, že letošní jubilejní LCh nenavštívíme. Ani Filištína!

Sešlo se nám letos mnoho pracovních i rodinných povinností a prostě nestihneme. Doufali jsme, že přijedeme alespoň na svátky, ale nakonec nevyjde ani to. Jsme duchy s vámi a pilně pracujeme na tom, abychom se příští přehlídce aktivně zúčastnili. Přejeme všem hrajícím mnoho úspěchů, všem divákům mnoho zážitků, všem seminaristům mnoho pokroků, všem porotcům všechno nejlepší a milé redakci alespoň tři hodiny spánku denně.

Vaši Hancvenclovi

Golem

Loutková scéna Radost, Strakonice

Kořeny stvoření umělého života sice sahají v židovské mystice až ke kabale, staropražská legenda o hliněném obránci ghetta je ale překvapivě mladá. Spojení golema s renesančním rabim Löwem se zrodilo až v romantismu v 19. století jako snaha o vytvoření atraktivního lokálního mýtu. O její vůbec nejnámější podobu – tedy příběh o ožívování pomocí magického šemu, ochraně pražských Židů před pogromy a zbytcích hlíny ukrytých pod krovem Staronové synagogy – se zasloužili nakladatelé vydávající sbírku *Sippurim*, ale především Jehuda Judel Rosenberg, který roku 1909 (sic!) vydal v Polsku literární mystifikaci s názvem *Nifla'ot Maharal* (ie. Zázračné činy Maharala, tedy rabiho Löwa), jež střípky starších pověstí spojila do jednoho uceleného vyprávění a golema ukotvila v celosvětovém kulturním povědomí do Prahy (česky však nikdy nevyšla). Mimo českého existuje i golem polský, původem z města Chelm, jehož strůjce rabín Elijaš Ba'al Šem, současník Maharalův, svého homunkula oživoval nikoliv šemem, ale nápisem EMET; tato polsko-litevská legenda byla zaznamenána německými hebraistickými folkloristy už v 17. století.

Soubor LS Radost si pro svého *Golema* vybral legendu pražskou a to v její nejminimalističtější a současně nejschematičtější podobě: obyvatelé pražského židovského ghetta jsou vystavováni antisemitským útokům a stěžují si na ně rabínovi. Rabín jejich stížnosti vyslechne a vymodeluje hliněného robota, který má obyvatelům pomáhat a chránit je. Nároky na něj však stoupají, začínají být nesmyslné a s pořádnou dávkou chucpe. Nejaburdnější požadavek na pogrom nežidovského obyvatelstva města však zasáhne i obyvatelstvo židovské, rabín převezme za tento masakr zodpovědnost a golemovi uloží zabít nejprve jeho

a posléze zničit i sebe sama. K realizace tohoto příběhu souboru postačí jedna herečka, dva herci a jeden houslista (jehož jméno se ani nevešlo do progamu). V pravé zadní části jeviště je stůl s komínou knih, za kterým sedí, přemýšlí a pracuje moudrý a rozvážný rabín (oblečen v černém plášti, který připomíná spíše kleriku než kaftan, a klobouku, který je mnišský a nikoliv židovský). V přední části jeviště je umístěn obdélníkový dřevěný skejt, na kterém nejprve herectvo v neutrálních kostýmech pomalu a soustředěně modeluje z hlíny znak k ilustraci svého zážitku (muž, kterému nedovolili přístup ke studně, vymodeluje misku, žena, které shořel dům, vymodeluje a roztrhává pětiúhelník apod.) a posléze na skejtu vymodeluje a vystaví rabín i stylizovaného golema (který vypadá jak figurka z deskovky). Vystaveného homunkula pak posunuje ke světelnému zdroji, až je jeho stín skoro tak vysoký jako člověk. V závěru mu urve hliněnou hlavu a s duněním ji v závěrečné tmě pohodí na jeviště.

Představení trvá necelých 20 minut, ale tempo má velmi vleklé: kromě nejnutnějších náležitostí legendy zmíněných výše, se v ní nic jiného neuděje, interpretace příběhu ani animace objektů či materiálů se nedočkáme. S jedinou „loutkou“, figurkou golema, se zachází spíše pomocí ostenze, česky ukazování, v jidiš vajzung, a herectví je v něčem podobné: podobně jako na orloji vychází herectvo z portálů, aby často vyřklo jedinou repliku a vrátilo se zpět. Stejně tak houslista na začátku a na konci pouze vystoupí ze stínu a ve štychu zahraje sefardský motiv. Nevznikají tak dramatické situace ani vespolné jednání, obyvatelé ani rabín nemají na čem budovat své postavy. It is what it is. Golem. Ale je to dost málo.

Ivo Kristián Kubák

O vzdělanci, který to myslel dobře

Legenda o Golemovi v pojetí LS Radost Strakonice připomíná v zásadě spíše pohádku o zlaté rybce – za rabim Löwem chodí „jeho lid“ a stále naléhavěji a agresivněji jej přesvědčuje o tom, že útlak ze strany křesťanské majority je nesnesitelný a život ohrožující a on s tím musí něco udělat. Rabi tedy stvoří Golema, ochránce utiskovaného židovstva.

Lid však chodí dále a dožaduje se stále extenzivnějšího využití Golema. Až se ze zbraně obranného typu, kterou měl Golem být, stane zbraň útočná, která se nakonec zákonitě obrátí proti držiteli. Rabi, který nebyl schopen ukočírovat ani svůj lid, ani stvořené monstrum („neučil jsem ho míře,“ konstatuje trpce), nařídí nakonec Golemovi, aby nejprve zahubil jeho a pak sebe. Jeho lid se stejně jako rybářova žena bude mít vinou vlastní nenasytlosti hůře než na počátku, ale na rozdíl od rybáře už s ním rabi tento hořký osud sdílet nehodlá.

Krátká, přehledná moralita, jejímž protagonistou je slabošský intelektuál, který touží pouze po klidu u knih – ale není schopen si ten klid uhájit, nedokáže si stát za tím, co považuje za správné, neumí dohlédnout důsledky svých činů a neumí za ně převzít ani zodpovědnost. V takto přímočaré struktuře celkem postačí i přímočaré prostředky – melancholicky tklivé houslové tóny a jediný pruh plátna, na kterém postupně roste zlověstný Golemův stín (i když tento efekt je silnější na papíře než v inscenaci, kde i ve svém „největším vydání“ je Golem stále menší než živí herci pohybuující se v prostoru).

Výraznější výhrady snad jen dvě. V líčení nátlaku, které židovstvo vyvíjí na rabiho, se soubor uchyluje v hereckém výrazu ke zbytečné expresi a silovosti, pro kterou není technicky vybaven a která mu nesluší. A pro klíčové dva dějové momenty – jednak rabiho stvoření Golema z hlíny, která v rukou ostatních zůstává jen beztvarou hmotou, druhak pro závěrečný obraz rabiho sebevraždy – by bylo záhodno najít nějaký podstatně sugestivnější obraz či metaforu.

Jan Šotkovský

Golem

POROTNÍ TEZE

- Porota oceňuje odvahu souboru hledat progresivní divadelní formu a považuje tento směr za inspirativní. Tentokrát se však zvolený koncept nepodařilo zcela naplnit.
- Pozitivně hodnotí promyšlenou práci s materiálem – Golem je logicky vytvořen z hlíny.
- Téma plíživého zneužívání moci je aktuální a nosné, nepodařilo se jej však dostatečně zvnitřnit a přenést do jednání postav. Zůstává uvězněno ve formě inscenace více než skutečně rozehráno. Porota však oceňuje silné téma.
- Pokus o vytvoření rituálního divadelního tvaru je patrný, samotný rituální účinek se však podle poroty nepodařilo vybudovat.
- Rezervy porota vidí také ve světelném řešení, které je naprosto nedostatečné.
- Je třeba důsledněji pracovat se stupňováním děje, vymezit jednotlivé fáze příběhu a jasně vystavět okamžiky zvratu. To by přispělo i k pestřejším a lépe strukturovaným hereckým výkonům, které nyní zůstávají převážně v jediné, exaltované poloze.
- Inscenace je místy obtížně srozumitelná, mimo jiné i kvůli nepřesné artikulaci a nedůslednému vyslovování koncovek.

Že někdo něco vytvoří za dobrým účelem, není vždycky dobře

ROZHOVOR SE SOUBOREM LS RADOST

Co jste za uskupení lidí?

Kryštof: Jsme bývalí spolužáci. Já jsem už nějakou dobu hrál v Radosti, Mikuláš tam hrál jako malý a Marie hrála v jiném loutkovém souboru ve Strakonících, kam za ní potom šel Mikuláš a nějak jsme se domluvili, že to my tři dáme dohromady.

Marie: Kryštof předloni přišel s tím, že chce dělat *Krásku a zvíře*, to bylo naše první společné a Golem je náš druhý.

Proč Golem?

Mikuláš: Dělalí jsme tu *Krásku* a našli jsme se v tom. Zjistili jsme, že chceme dělat pochmurné divadlo. Loni jsme se dlouho rozhodovali, jestli chceme dobrý, nebo špatný konec, a nakonec jsme se přiklonili k tomu dobrému. A tak jsme letos věděli, že chceme špatný. Chtěli jsme udělat nějakou legendu nebo pověst. Říkali jsme, že řecké báje jsou moc ohrané, tak jsme hledali, až jsme nějak došli ke *Golemovi*. Kryštofa pak napadlo, že se to celé bude odehrávat v kanceláři rabiho.

Vycházeli jste z nějaké konkrétní podoby té báje, z pevného textu?

Mikuláš: Ne, z textu vůbec ne.

Marie: Vycházeli jsme jenom z toho příběhu obecně.

Kryštof: Já měl půjčených asi pět knížek, které obsahovaly něco o Golemovi. Nějaké byly čistě informativní, nějaké příběhové. Neříkám, že jsem to celé přečetl, na to jsem fakt neměl čas, ale aspoň tu inspiraci z toho člověk načerpal.

Kostýmem i hudbou odkazujete k židovské kultuře. Máte k ní nějaký výjimečný vztah?

Kryštof: Tu atmosféru děláme spíš z úcty k pověsti.

Mikuláš: Jasně, i k těm lidem a postavám, samozřejmě. Prostě to tak historicky bylo, tak to pojďme zachovat.

Ten houslový motiv je nějaká konkrétní píseň?

Mikuláš: Ano, je to píseň *Hine ma tov*, kterou jsme kdysi zpívali na sboru. V překladu znamená „bratři a sestry, spočme se v míru“, „žijte spolu v míru“.

Co si myslíte, že by nás na té pověsti mohlo zajímat dnes?

Mikuláš: Za mě je to teda zaprvé židovské obyvatelstvo, to, co si prožili, dál prožívají.

Kryštof: V dnešní době to není jenom židovské, ale třeba i na Ukrajině.

Mikuláš: A zároveň jsme do toho představení chtěli přenést i podobu s Nobelem a dynamitem nebo s Oppenheimerem...

Marie: ... i s umělou inteligencí.

Mikuláš: Že někdo něco vytvoří za dobrým účelem, vždycky není dobře, může se to proti lidem obrátit a skončit špatně.

Kateřina Kubák Prášilová

Ema mele maso

ženšen, Strakonice

Ema dělá experiment

Opona se rozhrnuje a já se ocitám v laboratoři. Na jevišti suverénně, s tím nejvážnějším výrazem na tváři, vstupují dvě herečky: Tereza Kortanová a Marie Holcupová ze strakonického souboru ženšen. Stoupají za stůl jako chirurgyně, připravené rozpitvat cokoliv, co se před nimi objeví. Následně se na jevišti odehraje přibližně patnáctiminutový „laboratorní experiment“, skládající se z neustálého přelívání vody z nádoby do nádoby, patlání pěny na holení všude kolem, vyhazování kamenů do vody a opakované recitování vět „máma má Emu“, „Ema má mámu“ a „ó my se máme“, párkrát proložené replikami „Ema mele maso“ a „Ema nemá mámu“ – tedy variace na známé věty ze slabikáře.

Mnozí by mohli nazvat (vespolné) jednání na jevišti jako banálně abstraktní a nicneříkající. Já mohu naštěstí s klidem v duši říct, že to nebyl můj případ a že jsem z Malé scény odcházel nadšen a fascinován. Z obou vystupujících je totiž cítit potřeba vylít ze sebe palčivé téma, jež s největší pravděpodobností denně řeší a které jim nedá spát, postupná (někdy i toxická) proměna dynamiky vztahu matky a dcery. Jsem navíc víc než potěšen, že využívané prostředky nespádají do škatulky tradičních a ozkoušených metod, nýbrž spíše do kategorie experimentální, což se prostě a jednoduše u mladých souborů jen tak nevidí. Mé srdce fanouška takzvaného „divného divadla“ tak po celou dobu nadšeně plesalo, div při děkovačce neopustilo své místo.

Je ovšem škoda, že se jevišti neodehrál rituál, avizovaný v synopsi (abychom jej totiž mohli nazvat rituálem, musel by být tvar živější, spontánnější a energičtější), nýbrž již popisovaný laboratorní pokus. Což vůbec nevádí, chladné a přesně kalkulované herecké prostředky mi k formě a tématu sedly. I předváděné vodní kreace časem ztratily na svém půvabu, hlavně z důvodu, že mi metafora přelívání vody ze sklenice do sklenice jako předávání generačního traumatu připomínala mileniálská reelska, kde se podobný princip ukazuje a jež mi v jednu chvíli absolutně zaplavila for you page. Ani jedna z těchto maličkostí mi však divadelní zážitek nijak nezkažila, jelikož nabízené téma toxických rodinných vztahů celý tvar neslo na zádech. Je za mě důležité, aby mladí lidé mluvili o tom, co je aktuálně tíží, a fakt, že je inscenace očividně určená jejich vrstevnictvu, jež se může v předváděném poznat. Divadlo od mladých pro mladé je prostě důležité.

Bylo pro mě zkrátka potěšení vidět dvojici žen ponořených do toho, co a hlavně jak chtějí říct. Myslím si, že propojení divadelního experimentu a osobní zpovědi je cesta, kterou by se soubor měl dále ubírat. Nebál bych se ovšem divadelní část věci rozšířit a zaměřit na ni větší pozornost. Je možné, že se s někým jiným téma nepotká tak jako se mnou, a v tu chvíli může pořádně a upřímně bavit přibližně prvních pět minut.

Matěj Škorpil

Geny nevymáčíš

Strakonická odnož Loutkové scény Radost skládající se z Marie Holkové a Terezy Kortanové a vystupující pod názvem ženšen si do svého souborového motta vetkla odvahu experimentovat. Kortanovou známe z LCh i JH 2024, kde ještě přímo pod značkou LS Radost uvedla (spolu s Jakubem Jíllem) monodramatický gastrohorror *Strávilš to, Otýlie?* V něm došlo ke zrození Otesánka (s dovolením si půjčuji titulky hronovské recenze Johany Jurášové), v průběhu kterého hrdinka mačká, seká, ničí a trhá různou krmí i nekrmí, aby pak vše postupně buď pozřela, nebo tím přinejmenším potřísnila (eufemisticky řečeno) prostor kolem sebe.

V letošní inscenaci Jílka nahradila Holková a společně „napsaly“ a zrežirovaly objektovou mini-inscenaci *Eme mele maso*. Legendárních deset slov poskládaných z pouhých devíti písmen se variuje v šesti větách: Máma má Emu. Ema má mámu. Ó, my se máme. Ema mele maso. Ema nemá mámu. Ema má Emu. Tyto věty jsou výsledkem tradiční analyticko-syntetické metody výuky čtení, samohlásky jako základ, M jako první souhláska (pro děti má silný emocionální význam) a postupně se přidávají L, S, P a T. A tak hned v závěsu za misou a masem následují slova jako pes, mele, les (zde však ne!).

Soubor svou drobničku žánrově zařazuje jako rituál, čemuž odpovídá víceméně tajuplná a temná atmosféra, ale nikoliv použité prostředky: pětilitrové zavařovací sklenice, menší skleničky, kameny, pěna na holení, koktejlové deštničky, červené barvivo, kukuřičné křupky. A voda, litry pitné vody.

To, co se pomocí takto různorodých a nesourodých materiálů ztvárňuje, je primitivní příběh o matce, jež měla dceru, prožily různé vztahové up-and-downy, matka zemřela a její dcera měla dceru. Z velké zavařovačky-matky se vyloví malý panáček, resp. panačka, přelije se do ní trochu zčernalé vody z té mateřské, variují se nad tím výše zmíněné věty, vyměňují se dceřině sklenice za větší a větší, až jsou obě stejně velké, přelévá se a doplňuje voda, patlá se po nich pěna, zapichují do ní deštničky, házejí se do nich kameny a všechno tohle jsou především realizované metafory: upatlaný život, přetečený pohár, geny, co nevymáčíš, starosti těžké jako kameny, nebo snad i party hard.

Patlavá estetika i vodní metafory se navzdory patnácti minutové stopáži poměrně rychle vyčerpají, podobně jako text (pochopitelně), který je využit někdy jako popis předváděného a jindy jako pouhé gibberish. Krom přirozeného koloběhu života se vlastně nic nového neuděje, a to ani slibovaný rituál – k tomu by musely být herečky přesnější, méně rutinní a především více přítomné.

Ivo Kristián Kubák

Eme mele maso

POROTNÍ TEZE

- Porota oceňuje mimořádně precizní práci s hlasem, navíc v inscenaci, kde zazní jen tři rozdílné věty v nespočtu různých významů.
- Soubor plně využil potenciál zvoleného minimalistického materiálu a dokázal z něj vytvořit výrazný a působivý divadelní tvar.
- Téma koloběhu života a vztahu matky s dcerou je zpracováno citlivě a s velkou emocionální silou; inscenace má potenciál diváka hluboce zasáhnout.
- Inscenace je metaforická a nepopisná, přitom jasně vypovídající.

Máme rády bordel

ROZHOVOR S MARÍ A TEREZOU ZE SOUBORU ŽENŠEN

Co byl prvotní impuls pro práci se slabikářovými větami?

Tereza: Popravdě to vůbec nevíme. Bylo to vymyšleno po velmi náročném kulturním víkendu, nějak se mi to objevilo v hlavě. Jeli jsme z velikonočních trhů a já jsem prohlásila: „Co kdybychom se přihlásily na přehlídku a udělaly tam tohle?“

Máte v inscenaci také nějaké osobní téma?

Tereza: Zpětně jsem zjistila, že něco ano.

Marie: Pro mě taky jenom některé části. Každá část toho pro mě znamená třeba úplně něco jiného.

Jak jste dospěly k oblouku, který jste z variování vět vytvořily?

Tereza: Je to inspirované životem, tím, jak matka s dcerou fungují. Každý s tím má nějakou zkušenost.

Jak jste zvolily prostředky? Proč tekutiny?

Tereza: Zjistila jsem, že jsem fascinovaná porodama jako divadelním prostředkem. První myšlenka byla, že se voda zbarví na červenou, a od toho se odvíjely další věci. Předávají si tu krev a zkušenost mezi sebou.

Jako duo spolu pracujete poprvé?

Tereza: Jo. My hlavně spolupracujeme omylem, protože jsem to dělala s někým jiným. A dva dny nebo tři dny před premiérou mi ten člověk řekl, že nechce. Oslovila jsem Marii, jestli by do toho chtěla jít se mnou.

Marie: Seděla jsem na hodině dějáku a přišla mi zpráva od Terdy: „Nechceš se mnou hrát Emu?“

A sedly jste si jako divadelní partnerky?

Marie: Jo, jsme si jako v některých věcech dost podobné. Že jo?

Tereza: Jo. Máme rády bordel.

To je na Emě vidět... se po představeních docela nauklízíte, co?

Tereza: Tady jsou velmi šikovné paní uklízečky. Moc jim děkujeme, že po nás vždycky umyly podlahu.

Marie: Nádobí si samozřejmě myjeme samy.

Kateřina Kubák Prášilová

O třech bratřech a obřisku

Ochotnický spolek Žumpa, Nučice

Truchlivý osud ovcí

Na *Třech bratřech a obřisku*, sólové pohádkové inscenaci, kterou pod hlavičkou Ochotnického spolku Žumpa z Nučic autorsky, režijně i scénograficky připravil a hraje Jakub Pilař, je mnoho dobrého. V první řadě je to samotný Jakub Pilař jakožto herec, který svede náročný formát utáhnout, navazuje velice rovný a férový kontakt z dětským publikem, nepitvoří se a nemrckuje. Sympatické jsou i náznakové loutky v podobě nábytku, které ukazují, jak může šikovný loutkoherec rozehrát situace postavené na mezilidských vztazích i s minimem slov a s loutkami, které věru nejsou nikterak antropomorfní. Přesto se pokusím v následujících odstavcích pojmenovat především pochybnosti, které mě nad čtvrtěční první festivalovou reprízou napadaly.

Jako předlohu si nučický sólista zvolil vyprávění *O třech bratřech a zlovolném obřisku* z pera německojazyčného folkloristy Josefa Haltricha, který žil a tvořil (mezi lety 1822 a 1886) v dnes rumunském Sedmihradsku. Jak Pilař sám v úvodu předesílá, je to v původním znění text dosti krutý – a fabule tak pro potřeby pohádky pro kategorii 3+ nazvala nemalých posunů. Nebudu je vyjmenovávat všechny, ale z těch nejpodstatnějších: zatímco tady k happy endu dospějí všichni tři bratři, u Haltricha dva ze tří bratří stihne v rukou obra nepěkná smrt.

Nově se u Pilaře objevuje například princezna (jež poskytuje jako z udělení tak rafinované rady, že je skoro s podivem, že se už dávno neosvobodila sama) a je asi docela příznačné, že když je jedna princezna na tři charakterově dost zaměnitelné bratry,

nakonec se tady žádný romantický příběh nekoná a nevěsty pro bratry i ženich pro princeznu v závěru přicházejí více než ex machina. Nejenom tady, ale i nad mnoha dalšími prvky výstavby příběhu se nabízejí dramaturgické otázky.

Čistě strukturálně se například nezdá zcela výhodné, že se centrální konflikt s obrem poprvé zjevuje až ve dvou třetinách kusu – čas strávený se storytellingovým prologem o velkém stole u dědečka jistě není marný, ale v expozici samotného příběhu se toho možná děje až moc (a až moc epizodicky). Epizody se ostatně nepřestávají řetězit ani poté, co je obr přemožen; třeba nutnost najít v pustém zámku princeznu, která byla ještě před chvílkou celkem jasně vidět, je možná už skoro komplikace navíc.

Jistý si nejsem ani tím, zda zvolený vlídný vyprávěcí tón funkčně umožňuje občasné průsaky původní krutosti příběhu: nejedno děcko (ale, co bych se nepřiznal, mě vlastně taky) nejspíš dost zarazilo, že při všech těch náhlých zvratech nikdo zázračně nezachrání ty ovce, které opravdu skončí na rožni. Zároveň ale jako zástupce vegetariánské sekce Zpravodaje toto demaskování inherentní krutosti konzumace jehněčího přijímám s nelibým povděkem.

Na *Třech bratřech a obřisku* Jakuba Pilaře je mnoho dobrého – důslednější dramaturgická úvaha a snad i externí režijní oko by ovšem mohlo být v budoucí tvorbě ku prospěchu věci.

Michal Zahálka

Hlavně jinak...

... je časté motto dospělých při inscenování pohádek. Jediný herec stojící za bednou, jejíž pravá půle je zaplněna iluzivním kopcem s trávou (a později ležícími ovečkami), nám vypráví, jak dědeček sezval rodinu na pomoc s vyklizením horské chalupy, kde našel kufr plný nábytku (později se ukáže, že jde o jakýsi nábytek hračkový či loutkový) a knihu pohádek. Ty jsou ovšem příšerné, pro dnešní děti nehratelné, příšerně kruté, takže musel jednu z nich přeonáčít.

Žil byl ovčák – dvaceticentimetrová židle (?), jenž měl ovečky – jakési drobné bílé útvary položené do trávy kopečků. Našel si hezkou dívku – židličku s copy, vzali se a po chvíli tukaní o sebe se jim narodil kluk – pěticentimetrové štokrle, pak druhý a třetí. Ti rostli, takže štokrleta se zvětšovala až na patnácticentimetrová. Přišla inspekce v osobě pana učitele – židle s katedrou – a požadovala, aby kluci chodili do školy, ale nic z toho nebylo, protože táta je učil sám. Naučil je, jak s ovci (jen o tom zabíjení na maso musel šeptat, aby ovečky neslyšely), řekl jim o Jestřábí louce, kde se budou mít ovečky dobře, a umřel. Kluci mají všelijaké špatné vlastnosti, tak máma pořídí každému psa, kteří jim se zlozvyky mají pomoci (?). První se jmenuje Dívej a je to stolička s vypoulenými očima, druhý Slyš s velkýma ušima a třetí Trhej s mohutnými zubisky. Když přijde sucho, máma pošle syny hledat Jestřábí louku. V hlubokém lese (jenž se na rozdíl od nefunkční louky koná jen imaginárně) Dívej a Slyš pomohou najít cestu a Trhej roztrhá ochlupenou stoličku – medvěda. Všichni se usídlí na Jestřábí louce, kde se jich však zmocní obřísko – herec s kulatým stolkem na hlavě a v obrzámku ze tří stoliček reálné velikosti je přinutí, aby mu uvařili snídani, oběd a pivo k večeři. Princezna – ozdobná židle strádající v podzemí bedny – jim poradí dát do snídaně cibuli, již obr nesnáší, překořenit ovečky, které za tím účelem upečou, a místo piva dát obřísku mléko, neboť obr je na laktózu alergický – a je po obřisku. Když chlupci najdou (?) princeznu, odvedou si ji na Jestřábí louku, každý si v blízké vsi vyhledá za nevěstu svou židličku a princezna schopného manažera – židličku skládací.

Tak se pohádka vylepšila.

Proč se k ilustraci vyprávění používají loutkoherecky nepřilíživé tvárné židle, štokrleta či stoličky, neboli v čem spočívá jejich metaforický význam pro jednotlivé postavy? Protože je inscenátor našel v kufru na půdě. Mohl tam také najít pytel děravých bot nebo brambor.

Luděk Richter

O třech bratrech a obřisku

POROTNÍ TEZE

- Porota oceňuje kultivovaný herecký projev interpreta.
- Text inscenace by unesl výraznější škrty, které by přispěly k větší dynamice celku. Příběh totiž působí místy rozvlekle, zejména kvůli nevyváženému poměru mezi expozicí a hlavním dějem.
- Využití nábytku jako základního výtvarného prostředku vytváří hezký tematický oblouk o pospolitosti rodiny, z loutkářského hlediska však nenabízí dostatek možností a neukazuje se jako ideální prostředek pro ztvárnění postav.
- Porota vnímá rezervy ve vytváření plnohodnotných dramatických situací. Inscenace je založená na vyprávěném a ilustrovaném.

Mě prostě baví hrát

ROZHOVOR S JAKUBEM PILAŘEM

Znám tě dlouhá léta jako činoherce. Co tě přivedlo ke hraní sólových pohádek?

Úplně první impuls byl, když mi manželka řekla: „Kamarádka dcery slaví narozeniny, běž jim tam něco zahrát.“ Tak jsem napíchal tyčky do brambor a udělal takové bramborové divadlo. A tím to začalo, no. A pak jsem si ten text došperkoval, dodělal, začal jsem ho hrát – jmenuje se Vitamínová pohádka – a propadl jsem tomu.

Kolikátá je tohle inscenace?

Tahle je třetí a už mám čtyři. Teď mám úplně novou, ta se jmenuje Bylo jedno rádio. Zatím mám za sebou dvě reprízy, to je taková pohádková inscenace na podporu Českého rozhlasu.

Jak ses dostal k téhle předloze, která není, myslím, zrovna moc známá?

Nevím, jestli to nebude znít banálně, ale mně se hrozně líbil princip tří. Chtěl jsem nějaké tři hrdiny, tři bratry nebo tak něco. A úplně jednoduše jsem na internetu do vyhledávače zadával tyhle témata, kde se objevují. Takhle na mě vyskočila předloha, která se v originále jmenuje Tři bratři a zlovlné obřísko. Přečetl jsem to a vysosal si z toho, co se mi líbilo.

Hraješ všechny pohádky sólově?

Všechny sólově.

A zvažoval jsi, že by sis našel někoho k sobě?

No, rád bych, protože... je to takový osamělý život, co si bude me povídat. I kritiku schytáš sám, sám se pohádáš s někým na cestě, sám jsi v autě, když jedeš domů. Už jsem u toho trošku osamělý.

Máš v téhle oblasti nějaké vzory? Třeba soubory, které máš rád nebo sleduješ?

No, rozhodně. Myslím si, že to je to nejvýraznější, co mě k takovému divadlu přimělo. Když jsem viděl tu absolutní energii Tomáše Běhala, Petera Vargy, Bouzkočů, Víti Marčíka, těchhle lidí, takovéhle silné, osobité, osobnostní divadlo. Chtěl jsem zkusit, jestli bych to aspoň zčásti dokázal taky. Protože mě prostě baví hrát.

Michal Zahálka

Malé pohádky pro malé děti

Eli's HaT, Ostrava

Nejmenší děti...

... na divadelním jevišti jsou vždycky riziko. Včera byly báječně bezprostřední, hravé, zítra zkolabují, zatáhnou se a předvedou jen „secvičenou“ kostru; dospělí diváci se rozněžní nad jejich roztomilostí a skandovaným potleskem rozřadí děti až k exhibování; dětská diváci je jen mlčky sledují a herci zvadnou jak lilie...

Osmiletá Eliška alias Eli's HaT zvládá situace až obdivuhodně. Šel jsem se na její desetiminutovku podívat s dospělými divadelními „fajnšmekry“ a potom znovu s veřejností spíše dětskou. Byly to dvě hodně odlišné situace, ale bez problémů zvládla obě.

Snad jako jediná se vyrovnala se „specifickou“ znělkou, která mnohým bourá vstup do představení, a zařadila si při ní s maličkým panáčkem – aby se vzápětí stříhem zklidnila pro prvou ze dvou Kahounových pohádek, jež hraje se svými hračkami. Hraje si, a tím hraje. Je to dětská hra, ale vědomá si vědomě vytvořeného tvaru. A právě v tom tvaru svobodná.

V prvé z pohádek (*Červená čepička*) větším plyšovým medvědem v roli mámy a menším, představujícím dítě, dokonale

vystihuje povahu obou postav a hlavně vztah mezi unavenou a flegmatickou matkou, která si chce při čekání na vlak hlavně v klidu odpočinout při luštění křížovky, a až hekticky aktivní dcerou (již Eliška zjevně nemusela nijak složitě nastudovávat) – a ještě při tom zvládne podat pointu s vlakem, který vinou máminy letargie ujel.

V druhé pohádce (*Zajíček je zajíček*), dramaturgicky méně soustředěné a řídnější co do dějové i tematické nabídky, která vypráví o tom, jak se titulní hrdina vyrovnal s vytahujícími se zvířátky a všechna usadil svým originálním tancem, vyniká krom nevyčerpatelné energie především využitím pohybových možností různorodých hraček – dlouhonohé slepice, hroudovitého bobra a gumového hada.

Pravda, neškodila by poněkud méně zbrklá mluva – ale chtějte to po dítěti, které je nabitě jak granát a energie z něj tryská jak ze zdivočelých fontán.

S plyšáky v pokojíčku

Jsou představení, která, ač sama nedlouhá trvají, zanechají dlouhodobé otisky na duších svého obecenstva. Někdy jde o šrámy a jindy, jako v případě *Malých pohádek pro malé děti*, o radostná objetí. Eliška Volkmerová vytvořila pod vedením Hany Volkmerové jevištní adaptaci dvou Kahounových pohádek, které (si) před obecenstvem zahraje s použitím plyšáků. Na námětu ale není tolik důležitý jeho obsah, hlavní je hereččin vřelý vztah k němu – a stejně tomu je u loutek, které působí dojmem, že v civilním životě bydlí v pokojíčku Elišky Volkmerové.

Z anotace je patrné, že herečka se rozehrávání plyšáků věnuje ráda i bez obecenstva, sama pro sebe, a že představení je tedy rozvinutím a zafixováním nějaké dlouhodobé lásky k této hře. A ta radost ze hry pro hru samu z jeviště MEDu přímo sršela, byla vůdčím principem inscenace a podřizovaly se jí volené prostředky (které důsledně odpovídaly tomu, jak si děti mohou s plyšáky hrát neinscenovaně). V některých momentech toto východisko v dětském blbnutí vyplulo na povrch silněji a herečka jako by na moment zapoměla na obecenstvo a na to, že má mluvit nahlas a do hlediště – a dohrála si s plyšáky, co potřebovala, jen sama pro sebe. Tato drobná „vypadnutí z role“ byla okouzlivícím kořením, zablesknutím té skutečné, nescénované hry.

Dětské herectví (pokud herci nejsou inscenací degradováni na cvičence) bývá dojemné, roztomilé, projev Elišky Volkmerové byl ale odzbrojující svou suverenitou a rozhodností. S hrdostí obecenstvu představovala hraní si jako zásadní lidskou činnost, která si zaslouží být ukazována na našich jevištích a dávana za vzor širokým lidovým vrstvám. Díky za pozvání do osobního, ale univerzálního pokojíčku, díky za přizvání do této hry.

Jarek Jurečka

Malé pohádky pro malé děti

POROTNÍ TEZE

- Porota oceňuje citlivě vystavěný vztah mezi dítětem a rodičem v příběhu O červené čepičce.
- Velmi pozitivně hodnotí porota autentický a spontánní herecký projev protagonistky, jejíž práce s tónem a hlasem je na vysoké úrovni.
- Ocenit si zaslouží i různorodá animace postav – každá z nich má vlastní způsob vedení a osobitý charakter.
- Zdařilá je i volba předlohy i její dramaturgické zpracování. Inscenace si po celou dobu udržuje jasný tvar a řád, dobře pracuje s pointami; porota pouze doporučuje rázněji vyřešit závěry jednotlivých příběhů.

Je to střela!

Po představení se v sále hlasitě rozezní rytmická energická hudba a doprostřed jeviště naběhne Eliška Volkmerová s kamarádkou. Divoký tanec začíná. Chvilí nechám děvčata v euforii, pak Elišku oslovím s prosbou o rozhovor. „Rozhovor? Už zase? To je nuda!“

Neboj, nebudu tě zdržovat dlouho. Řekni mi – co pro tebe znamená hudba?

Hudba pro mě znamená hlavně to, že můžu být volná a můžu dělat některé věci podle sebe.

A je tomu tak i u téhle pohádky? Jak vlastně vznikl ten nápad, že ji budeš hrát?

Jo, bylo to tak. A vzniklo to tak, že jsme si doma pořád dokola četli knížku *Malé pohádky pro malé děti*, která mě strašně bavila, a tak mě napadlo, že bych to mohla hrát – a mamka říkala, že to půjde, a šlo to.

Je tohle tvoje první pohádka, kterou hraješ před diváky?

Jo, ale hrála jsem ji už hodněkrát.

A tahle zvířátka – loutky sis vybrala sama?

Ano, ale musely to být takové loutky, které by do té pohádky pasovaly.

A jaké je pro tebe hrát takhle před lidmi? Baví tě to?

Je to hodně dobré.

Trému máš?

Ne, moc ne.

A nechala sis do toho hraní od maminky mluvit? Nechala sis poradit?

Jo, nechala. Radila mi pořád, strašně moc.

Elišku už začalo vyptávání nudit, tak se dala zase do tance a já měla možnost si popovídat s její maminkou Hanou Volkmerovou.

Hezky jsme si popovídaly.

Je to střela! Mít čtyři představení je vážně náročné a únavné. Vždy je tam nějaký čas na přípravu, pak na koncentraci, poté to čekání mezi představeními. Vidím to na kvalitě repríz. Počtvrté se třeba už tak nechce hrát, nebo naopak do toho zase šlape víc, než je nutné. Ale z tohoto dvojbloku (Eli's HaT a DDS Štěkátko) jsem nadšená. Potkalo se to.

Umíš si představit, že přesvědčit dítě, aby počtvrté odehrálo představení, je náročná disciplína. Jak dceru motivuješ?

Ano, to je taky těžké. Vždycky se spolu musíme zaměřit na koncentraci. Pak taky třeba třikrát čtyřikrát zopakuju jednu připomínku a ještě se zeptám, jestli mě slyší. (smích) A samozřejmě, že mě slyší, ale já potřebuju, jestli mě vnímá a jestli tam to a to tedy zapracuje. Vždycky tam nějakou věc zapracuje, ale ty tři další ne. Ale já to беру tak, že nemůžu chtít, aby tam bylo zapracované všechno. Něco musím pustit, ale něčím mě vždycky v té repríze překvapí, protože se tam něco z těch věcí objeví. Pokaždé je to trochu jiné. Najde si kompromis. Po čase si řekne, že maminka měla dobrý nápad, a od některé reprízy se začne má připomínka objevovat. Například zvířátka si vybírá sama a po čase se obměňují a já navrhla hada. Tak se ptala, proč had. A já říkala, že had je přece dobré zvířátko. Tak až po čase vzala hada do hry a uznala, že maminka měla dobrou připomínku. Je to zábava a mě tenhle proces moc baví.

A mně přítom v rozhovoru říkáš, že si od maminky nechá poradit.

Tak to je úžasné, jestli to takto vnímá! Loutkařinu jsem s ní nedělala, tohle všechno je její invence. Hudbu si vybírala sama, protože miluje tanec. Text se učit nemusela, protože tu knihu čteme asi čtyři roky a zná ji nazpaměť. A tím, že se účastnila seminářů, kde jsme s Tomášem byli, a i zkoušení inscenací zná, tak je tohle prostředí pro ni známé a cítí se v něm dobře. Diváky bere jako kamarády, akorát z vrstevníků je trochu nervózní. Celkem hrála pohádku sedmkrát a z toho čtyřikrát tady. Uvidíme, jak to bude dál.

Magda Zicháčková

Zlobivé pohádky

DDS Štěkátko, Středisko volného času Opava

Hodní, sví a zlobiví

Soubor Štěkátko z Opavy v MEDu inscenoval pásmo tří pohádek vybraných z knihy Zuzany Pospíšilové *Zlobivé pohádky*. Pohádky jsou založené na směřování k poučení, někdy vlastně trochu otravně moralizujícímu, ale soubor se s nástrahou přílišné didaktičnosti popasoval výtečně, a to za použití zbraně nejúčinnější, totiž humoru. Ten měl málokdy základ v textu a více stál na tom, jak tu kterou situaci či gag rozvinulo mladé herectvo. Inscenace vkusně využívá nadání a charisma jednotlivých účinkujících a dokáže velmi přesně pracovat s pointováním a vůbec s timingem.

Problematičtější složkou byla interpretační práce s texty: herci a herečky byli vedeni k recitování pohádek nepřirozenými intonacemi a věty byly rozdělovány do nepřirozených celků. Intonace působily školometský a paradoxně tak podporovaly tu zmiňovanou didaktičnost, již se jinak soubor zdárně vyhýbal. Druhou věcí vzbuzující otázky bylo okukování parádnice Micky kočičími

chalany: komentování vzhledu kočky bylo za mě na hraně. Patřili vůbec taková situace do inscenace dětského dramatického kroužku, pak jedině pokud si ji herectvo vymyslelo a napsalo samo, předkládá-li ji vedoucí souboru jako svou představu, již mají jeho svěřenci ztvárnit, je to podle mě za hranou patřičnosti – a lze si představit jiné způsoby, jak tuto situaci pojmout.

Na celé představení byla radost se koukat, zvlášť s vědomím, že jde o vůbec první inscenaci mladého kolektivu. Propojení s *Malými pohádkami* pak vytvořilo blok naplněný hravostí a radostnou jevištní přítomností. Filip Homola měl na první diskusní seanci opakující se průpovídku o tom, že kritické poznámky na účet jednotlivých inscenací nejsou důležité ve stínu toho, že je hrají sympatičtí, hodní a inteligentní lidé. V tomto bloku to byla pravda ještě více než jindy.

Jarek Jurečka

Kdo si hraje (divadlo), nezlobí

Spoiler alert. Posměváčka vytrstají zlé sny, zlobivý míč skončí ve skříni a parádívá Míca se už neparádí. Takhle se soubor DDS Štěkátko, nejmladší odnož SVČ Opava, razantně vypořádá s (anti)hrdiny inscenace *Zlobivé pohádky*. Kompilát tří krátkých, úsměvných a nekompromisních pohádek, které spojují postavy s nepříliš dobrými charakterovými vlastnostmi, primárně baví, ale také v podání dětského souboru akcentuje situace, které mohou v dětských kolektivech nastat. Kdo z nás se někdy nesetkal s notorickým zlobilem, třídním šikanátorem nebo nafoukaným sebestředou? A je vidět, že mladé herečky a jednoho herce baví hrát o situacích, které se jich týkají, a úplně nejvíce je těší na scéně házet vypočítané vtípky.

Ve dvaceti pěti minutách soubor prostřídá plošné loutky, manekýny i maňásky. A se všemi technikami se vypořádává s obdivuhodným nasazením. Plošná loutka spícího Posměváčka se ve spánku vlivem chrápání zvedá a klesá, pomstychtivá maňásková stvoření zběsile zalézají do děr v látce a manekýnka Míca vrtí boky jako skutečná Shakira. Vzhledem k tomu, že se jedná o prvotinu souboru, považují jejich animační schopnosti za velmi slibné pro budoucí tvorbu. Na scéně fungují sešraně a především se nezapomínají dobře bavit, což považují u dětského divadelnictva za možná nejdůležitější aspekt. Mladé loutkoherectvo přináší na jeviště osobitou energii i humor. V tomto kontextu bych chtěla vypíchnout Lukáše Bitomského, který do představení vnáší ležérní a nonšalantní herecký projev, za který by se nestyděly ani Buchty a loutky.

Kladu si však otázku, zda inscenace se zlobivými postavami nenakládá přece jenom příliš drsně. Posměváček se sice po nočních můrách, ve kterých se pro změnu ostatní vysmívají jemu, chová ke všem spolužákům citlivě, ale obecně bych nepovažovala metodu trestat šikanátora šikanou za vhodnou. Stejně tak potrestat fintivou kočičí slečnu tím, že se jí parádní šaty roztrhnou při pádu ze schodů a všichni se jí vysmějí, neshledávám adekvátním. Shodou okolností si myslím, že fintit se za účelem zalíbení se není problém individuální, ale spíš společenský. Možná by se Míca tolik nefintila, kdyby skupina kocourů validovala třeba její intelekt.

Ema Šlechtová

Byl to nářez

ROZHOVOR S LUCIÍ SVOBODOVOU, ČLENKOU SOUBORU DDS ŠTĚKÁTKO

Jak se cítíš po čtvrtém hraní?

Bylo toho hodně, ale stálo to za to.

Vnímáš rozdíly mezi jednotlivými představeními?

Určitě jo. Na první představení jsme přišli plní energie, na druhé zas vůbec, ale teď to poslední bylo zase řádně našláplé. Bylo skvělé publikum.

Jaký přesah mají *Zlobivé pohádky*?

Většinou to má poučit diváky, že tyhle věci se dělat nemají, a že když to dělat budeme, tak si nás karma najde a vrátí se nám to.

Inspirovali jste se i tím, co se vám děje v životě, nebo jste vycházeli čistě z předlohy?

Ne, jen z těch pohádek. S životem jsme to nespojovali.

Na výrobě loutek se podílíte všichni?

Ano, je to vlastnoruční výroba, na které se podílel celý soubor, takže možná to podle toho trochu i vypadá. (smích) Ale pracovali jsme na tom několik hodin a řekla bych, že jsme odvedli docela dobrou práci.

Kolik vás je v souboru? A je to vaše jediná společná inscenace?

V této sestavě jsme se poprvé sešli asi půl roku zpátky a je nás aktuálně pět. Vypadá to, že nám to funguje dobře. Dělal jsem ještě *Smolíčka Pacholíčka* – jmenovalo se to *Smolda Pacholda*, ale už to nehrajeme.

Na Loutkářské Chrudimi jste tedy poprvé?

Ano, tohle byla pro všechny z nás premiéra. Tedy netuším, jestli už tu režisér někdy byl. Hodně z nás hraje prvním rokem a pro některé to bylo dokonce první vystupování vůbec.

A dojmy jsou tedy jaké?

Byl to nářez.

Magda Zicháčková

Zlobivé pohádky

POROTNÍ TEZE

- Porota oceňuje výběr témat, která jsou dětským protagonistům blízká, ale nejsou zpracována prvoplánově. Inscenace citlivě otevírá otázky šikany, vlastní identity i dalších životních situací.
- Pozitivně hodnotí zobrazení vztahů mezi rodiči a dětmi, které vedle vzájemné blízkosti přirozeně zachycují i jejich obtíže a konflikty.
- Doporučuje věnovat větší pozornost vedení divákovy pozornosti. Nezahlcovat ji několika ději současně: například ve chvíli, kdy vyprávěčka vypráví, by neměla zároveň zajišťovat přestavbu scény.
- Herecké výkony působí autenticky a přirozeně. Soubor navíc dokáže pracovat s jemným nadhledem, který inscenaci prospívá. Soubor je hlasově, pohybově i animačně dobře vybavený.
- Scénografické řešení je jednoduché, funkční a svým výtvarným pojetím evokuje dětské kresby.
- Porota oceňuje kvalitní animaci loutek. K diskusi však zůstává výtvarná koncepce – není zřejmé, proč je první příběh inscenován s plošnými loutkami, zatímco ostatní využívají prostorové loutky. Chybí jednotící inscenační klíč, který by tuto proměnu opodstatnil.

Kuse z diskuse 2

Porota je ve složení Michaela Homolová, Filip Homola, Peter Varga, Lenka Veliká a Adéla Vondráková, večerem provází Jacques Joseph.

Formát se od předchozích ročníků trochu pozměnil, nejprve je vyzván soubor k tomu, aby řekl něco o vzniku inscenace, poté se vyjadřuje plénem a teprve poté mluví porota. Přítomní také vyjadřují svůj souhlas s právě pronášeným příspěvkem tak, že zvednou ruku nad hlavu a třesou jí.

Malé pohádky pro malé děti

Eli's HaT, Ostrava

Soubor:

Tu knížku čteme s Eliškou už dva tři roky, máme ji hrozně rádi, Eliška ty pohádky umí nazpaměť. Pořádám krajské kolo dětského divadla a bylo tam hrozně málo souborů, tak jsem říkala, pojďme udělat představení, aby se to vůbec mohlo uskutečnit. Má ráda plyšáky a má ráda hudbu a pořád mě krmí tou muzikou, navíc umí ty pohádky nazpaměť. Pak dostala k ježíšku lego, tak se tam dostalo i to lego. Animaci plyšáků jsme nezkoušeli, dala jsem jenom tu strukturu: otevřít knížku, zapnout lampičku a tak. Pohádka s medvídky nám přijde vtipná, že to je jak my dvě někdy. Vždycky mě něčím překvapí, vždycky je něco, co mě pobaví, i něco, u čeho si říkám „ježíš, Eli...“ Ale nemohu na ni tlačit, to by nešlo, když nějakou mou připomínku nepřijme, tak přes to prostě nejede vlak.

Plénium:

- Jsem rád za to, co říkáte. Když jsem na to koukal, bál jsem se, že to je nazkoušené, nacvičené. Je to fantastické.
- Přišlo mi úžasný, jak nám ani nedovolila poděkovat jí za představení, jak šla rovnou uklízet.
- Mě ani na chvíli nenapadlo, že to je narežirované, působila na mě jako naprosto neovladatelný živel.
- Přijde mi nádherné, že to je živelné a divoké, ale v animaci je přesnost, fáze... to vlastně nechápu

Hana: No to já vlastně taky nechápu, ona to má nějak v sobě, někdy mě to dojmá. Nějak to z nás načetla, ze mě a z manžela asi...

- Pro mě to bylo úžasné v té dané struktuře a veliké svobodě, máme zážitek z autenticity. A může se stát, že se to může rozvézt, a je to úplně v pořádku, protože ty děti nejsou cvičené opice. Byla jsem moc potěšená, děkuju.
- Obdivoval jsem, že udržela obě ta představení stejně koncentrovaná, i když to hrála pro děti a pak pro dospělé. Dokáže si v tom hrát, ale zároveň je schopná to udržet.
- Nejlépe ztvárněná znělka festivalu.

Homolová: Mám tu knihu strašně ráda. V brožuře se píše, že dramaturgii dělala sama Eliška – první si zřejmě vybrala kvůli vztahu dítěte a matky, u druhé byl důležitý ten tanec. Přišlo mi fajn, že si dokázala udělat legraci z dítěte i z rodiče. Cítí hrozně dobře pointy těch pohádek, anekdotek.

Varga: Miluju, jak zajíček pokaždý zašeptá. To si vybrala sama?

Hana: No, navedla jsem ji, že to musí oddělit, když tam má tři postavy...

Veliká: Fascinovala mě ta živelnost, je to neřízená střela. Fascinovalo mě, kolik má v sobě humoru.

Vondráková: Byla jsem nadšená, je to skvělý. Občas se stane, že dětské soubory to utáhnou na roztomilost a ona – ne že by nebyla roztomilá, ale je to hrozně dospělý, vyzrálý projev. Pro mě to byl zásadní zážitek.

- Strašně jsem jí záviděl jevištní existenci. To se mi ještě nestalo, říkat si, úúú, takhle bych chtěl umět existovat ve veřejném prostoru.

- Když jsme odcházeli z představení, někdo říkal, že Loutkářská Chrudim má naději.

Zlobivé pohádky

DS Štěkátko, Opava

Soubor:

Ve skupince se nám sešly mladší i starší děti, dohodli jsme se na loutkách a já jsem přinesl tuhle knížku. Děti si to pročetly a vybraly si, co by chtěly dělat, loutky si vyráběly děti, snažil jsem se je v tom nechat, aby to bylo přirozenější. Nejmladšímu je deset a nejstarší je osmnáct. Pro všechny to byla první zkušenost s dramáčkem.

Plénium:

- Přišlo mi velmi šťastné to spojení s předchozí pohádkou, tam byl stejný smysl pro humor a krásně se to k sobě sladilo. I v tom, že děti byly autentické, měly prostor, aby mohly být samy za sebe. Moc mě to bavilo. A jak postupně jely další a další povídky, ony se zklidňovaly a bylo to moc prima. Děkuju.
- Mně se to moc líbilo v tom, jak děti držely strukturu, existovaly v ní moc hezky, byly tam momenty, kdy to pro mě bylo autentický, dohromady to krásně drželo a děti mě krásně provedly všema pohádkama.

- Chtěl bych se zeptat, jak vznikla ta scéna pokřikování na Mikku.

Soubor: To si vymyslely děti.

- To mi přišlo problematický, jak komentovali, že kroutí zadkem. Nebo když jí říkají, že je placatá, že nemá prsa.

- Oni přece komentovali, že se rozplácla na zem.

- Ale tahle interpretace hrozí, protože ona se předtím svlékne a potom ta věta zazní. I když to nebyl záměr.

- Je tam velká míra hravosti, dobrá volba loutek, jednoduchých, které umožnily, aby si s nimi hrály. Ale za mě je problém ta volba pohádek, není to moc kvalitní. Je to schematická slátanina.

Varga: Proč jste zvolili dva druhy loutek? Bylo mi líto, že jste neměli celou dobu hadráky, protože ty plošňáci v první pohádce nebyli využití. Moc se mi líbilo vodění loutek. Honička kočky a myši byla super natajmovaná, rád bych si toho užil víc. V několika situacích se stalo, že se maňasi srovnali a udělali něco společně, tím to ještě vyrostlo. Klidně si na to nechat čas, ještě navíc když se hraje v několika plánech.

- Maňasci podle mě splývali s pozadím barevně.

Vondráková: Potřebuju nesouhlasit s Ludkem a jeho soudem o pohádkách. Schematická slátanina je každá druhá pohádka, přijde mi nefér, že to u těch klasických přijímáme a u těch moderních to je problém. Soubor si vybral to, co ho tematicky zasahuje, je to to, jak vypadají, je to šikana, je to nezáměrné dělání škody, takové to „já jsem to neudělal naschvál“, to, že dítě nedohlédne důsledky. Hodně cením ten moment, kdy tatínek jde kopnout míč a nepovede se mu to úplně stejně, přestože je dospělý.

- Líbilo se mi, jak děcka mluvily, jak jim bylo rozumět.

Varga: Když se vypráví, tak by herec/herečka neměli dělat něco jiného. Kvituju situaci s převlékačí kabinkou, ta byla velice jemná, bylo to super, jenom to nemělo konec.

- K předloze a tématům: rozumím tomu, že se tam dá najít leccos zajímavého, ale nevím, jestli to pak něco těm dětem řekne, jestli jim to nějak pomůže. Mně to nic nedalo. Ten míč končí anekdotou, že koupíme šachy. Nikdo se nepoučil.

Varga: Divadlo dává otázky, ne odpovědi.

- Pohádky se zabývají dobrými tématy, ale nenabízejí uspokojivá řešení.

Homolová: Ale ten literární základ není to hlavní, když se tím pak děti zabývají na těch hodinách. Na dramataku se některá témata ventilují mnohem snáz než třeba ve škole nebo s rodiči. Z pedagogického hlediska mi to přišlo super. Zároveň si myslím, že to celé nebylo dělané navážno, že tam byla velká míra nadhledu, třeba u těch přestaveb.

Varga: Nejlepší přestavba při přechodu do snu!

Homolová: Z loutek je cítit, že si to děcka sama nakreslila, je to tam znát v pozitivním slova smyslu.

Veliká: Cením, že to jsou témata, která se jich týkají.

Homola: Vyřídte jim, že jsou strašně šikovní. A jak zaznělo u předchozího představení, tak i tyhle děcka jsou tou nadějí.

O třech bratrech a obřisku

OS Žumpa, Nučice

Soubor:

Hledal jsem nějaký text, kde by se pracovalo s trojitostí nebo trojjedností, hledal jsem na internetu, v knížkách. A pak jsem na internetu narazil na databázi pohádek a vyskočilo na mě obřisko. Vyzobal jsem si z toho, co se mi líbilo, a dál jsem si to upravoval a přepisoval. Ve chvíli, kdy jsem to začal tvořit, se mi dostalo několik beden tohoto nábytku z Bechyně, kde to tamní loutkáři vyřazovali. Měl jsem takhle dvě bedny na půdě a bylo mi líto je nevyužít. Tak jsem to pak rozebíral s dětmi, jestli by tohle nebo ono mohla být princezna a tak.

Plénum:

- Mně se hrozně líbil projev hlavního aktéra. Když byl u stolu, myslel jsem, že to bude stolytelling. I kdybych zavřel oči, byla by to krásně odvyprávěná pohádka. Jak se to uzavřelo, že můžeme být kolem jednoho stolu, tak to mě až dojalo.

- Když vím, že to jsou vyrobené malé nábytečky, tak je to napůl. Kdyby to byly věci, které nejsou určené k hraní, bylo by to lepší. Kdybyste rozžil nádobí, bylo by to skvělé, ale takhle nechápu, proč to byly zmenšeniny.

- Nejvíc mi fungovaly skutečný stoličky, když obr koukal oknem. Bylo to proto, že to byly ty skutečné věci.

- Podle mě je to vývoj marionetového umělce – chtěl zkusit objektové divadlo, ale použil marionetové objekty.

- Psi byli dokonalí, to jsem si strašně užila.

Veliká: Strašně se mi líbila vaše jevištní existence, váš verbální projev, k tomu nemám nic! Strašně jsem ale řešila ten nábytek, nic mi to neházelo. V jednu chvíli byly předměty lidmi, pak jednou byly talíři... psi měli oči, nechápala jsem proč. Dá se sice říct proč ne, ale to mi nestačí, řešila jsem to. Fórum s azbestem nefunguje.

Homolová: Chci zdůraznit – abyste přijal, co vám řeknu – že mě to bavilo, všechno hezké, co bylo řečeno, platí. Ale vy jste nám na začátku řekl, že nebudete moc povídat, a já myslím, že jste povídal hrozně moc. A myslím, že v rámci struktury toho příběhu jsou dva

problémy. Expozice nám časově zabírala polovinu představení. Což je škoda, protože nás nejvíc zajímalo, co se bude dít. Proporčně to bylo špatně. Druhá věc je, že jsem si v jednu chvíli uvědomila, že i když je to vyprávěné divadlo, postrádala jsem tam situace. U příběhu jsou situace klíčové a já jsem je tam nenacházela – ale ani v tom vyprávění. Necítila jsem tam žádné napětí, co bude dál.

Varga: Zvraty tam byly jenom ve slovech, nebyly v akci. Buď je to divadlo, kde se něco děje, nebo je to vyprávěcí divadlo. Mně nevadilo, že gró není v akci s loutkou. Nemůžeme se nijak bavit o animaci, je to spíš demonstrativní divadlo než animační. Což není špatně.

Vondráková: Ještě k azbestu – já jsem ten fór chytla, ale trochu to zahazujete, nevychází vám ani jiné průpovídky. Je potřeba se rozhodnout, jestli to tam má být, nebo nemá být, postavit se za to. A pak bude fungovat i azbest, mně to přijde vtipný.

Homola: Kdybyste byl tak hodnej a neříkal nám děcka, prosím pěkně. A až se zbavíte buddhisticky všech věcí, budete strašně šikovnej.

- Myslím, že jste extrémně skvěle. Ale kdybyste tam měl tři procenta pokory, namotal byste si mě ještě víc.

- Podle mě se to s těma židličkami zahrát nedá, pojďme to říct na rovinu. S tím se prostě nedá hrát.

- A kde má vůbec židlička pusu? Jak se panebože líbou?

- Podle mě je na Kubovi znát, že je to činoherec. A až se v něm probudí to loutkářské citění, bude to úplně skvělé.

Homolová: Umění zkratky tam bylo a ráda bych vás v něm podpořila, nebylo třeba tří psů, byli tři psi v jednom. Bylo pro mě dojemné sdělení, že je zásadní, když má rodina ten stůl, ke kterému se může vrátit.

Soubor: A to právě vzniklo z toho, že jsem měl jenom ten nábytek, jinak by mě to nenapadlo.

Golem

LS Radost, Strakonice

Soubor:

My jsme se dali dohromady vloni, když jsme dělali Krásku a zvíře, jsme spolužáci, teď už bývalí. Chtěli jsme něco pochmurnějšího. Chtěli jsme dělat nějakou českou pověst nebo báji. Napadly nás i staré řecké báje a pověsti, ale to je moc profláklý. A tak jsme skončili u toho Golema. Vystihuje to pro nás několik témat, která byla, jsou a budou aktuální. Ať už jde o menšiny, nebo o vytvoření umělého člověka. Chtěli jsme se zaměřit na tvůrce toho objektu, který je původně dělaný pro dobrý účel, ale může se to vyvrbit jako špatná věc.

Plénum:

- Pro mě je to o sporu slova a síly.

- S jakými zdroji jste pracovali?

Soubor: Něco jsme věděli, něco jsme si našli na internetu, půjčil jsem si pár příběhových knížek, párkrát jsme si samozřejmě popovídali s chatem GPT.

- Bavilo mě použití hlíny.

- Líbil se mi princip zvětšování světla, těšila jsem se na to, co se stane, až se ten stín hodně zvětší, ale nedohrálo se to.

- Mohli by tam být takoví malí panáčci a pak by se na ně hodila hlína, která by je zamáčkla. A kdybyste Golemovi udělali oči skrz naskrz, byly by i na plátně.

Varga: Pro mě to bylo hrozně statické a předvídatelné. Chtělo by to něco navíc.

- Je skvělé, že udržíte napětí a energii na jevišti tak dlouho a vůbec z toho nepanikaříte. Přijde mi skvělé, že na to máte nervy.

Druhá část ale je, že vedle tohohle brutálního klidu měla přijít nějaká akce, která nepřišla.

- Jednotlivé prvky jsou megazajímavé, dejte si ale víc prostoru pro experimenty s hlinou a s dalšími věcmi, bylo to hodně zatížené na slovo a hodně statické.

- Mám pocit, že to, v čem jste oblečen, je ve skutečnosti jezuitská sutana, nikoliv kaftan, což je podle mě chucpe.

- Bavily mě housle, přišlo mi dobré, že to začíná muž starší než zbytek souboru.

- Házení hlavou bylo zastíněné, prostředek vůbec nevěděl, že tam něco je.

Vondráková: Myslím, že to téma je skvělé. A oblouk je sice jednoduchý, ale není banální. Ale ten oblouk tam vidím jenom proto, že se fakt soustředím na to, co se říká. Ta inscenace by potřebovala lepší fázování, oddělování jednotlivých částí té hry. Protože to neoddělujete, tak vás to brzy vede k hrozně vypjatému hereckému projevu. A myslím, že by ta inscenace působila silněji, kdyby měla více vnitřní struktury.

Homolová: Přemýšlela jsem o tom, že ano, je logické použít hlinu, je to prapodstata, je to golem, je to významotvorný materiál, ale trošičku jsem měla pocit, že to zůstalo jenom u toho racionálního rozhodnutí. Téma se z toho nestalo, hlína byla jen formální záležitostí, ale nebyla tematicky citěná. To, jak se lidé proměňují, jak se proměňuje jejich myšlení potom, co byl golem stvořený, to už se s tou hlinou nijak neřešilo. Nejvíc mi chybělo vyjádření tématu skrze ten materiál, aby to mohlo dospět k tomu konci tak, jak jste původně zamýšleli.

Veliká: Tvar byl více literární než dramatický. Stavba a stupňování by prospěly i mluvenému slovu. Zásadní věc: neslyšeli jsme spoustu replik, protože jste je nedokončovali, vy jste uměli uprostřed slova. A lépe artikulovat celkově.

Homola: K inscenaci radši nic. Ale až vám někdo vloží šém, který vám dokáže ukázat cestu, jak dělat takovéhle divadlo, tak budete strašně, ale strašně šikovní. Nebojte se ničeho.

Ema mele maso

ženšen, Strakonice

Soubor:

Kontext vzniku úplně nevíme, první si pamatuju, že to byl takový kreativně náročný víkend, objevilo se mi to v hlavě, pak jsem řekla kamarádce: nechceš se přihlásit na přehlídku, že bychom to tam zahrály. Měly jsme to hrát v sobotu, ale ve středu kamarádka řekla, že to úplně necítí, tak jsem řekla Marii a Marie to za tři dny se mnou dotvořila. / A já jsem se jenom zeptala mamky, jestli mám čas, ta řekla, že mám, tak jsem do toho šla. / Prej jsem fascinovaná porodama na divadle, tak možná to bylo to. Ale nepamatuju si, jak to vznikalo, mám to v mlze, mám asi padesát nápadů za minutu. Nechtěla jsem, aby to mělo moc slov, tohle mi přišlo adekvátní.

Plénum:

- Myslím, že nejste fascinovaná jen porody, ale i špinavým divadlem obecně. Myslím, že tam toho bylo hodně, to repetitivní opakování mi přišlo úplně příznačné. Říkala bych samé pochvaly.

- Taky mě to strašně bavilo, klidně bych šel ještě dál v té textové abstrahovanosti, ještě více minimalismu. Obzvlášť když dojde ke ztrátě matky, je tam pořád ještě moc slov. Řízený chaos mi přijde super, jak jste v něm přesné. Až na ten největší brajgl, tam bych hledal ještě nějaký řád, abych já jako divák věděl, že to máte pod kontrolou.

- Byl jsem úplně nadšený. Líbila se mi kombinace osobní zpovědi

a experimentálnější forma. Odcházel jsem s úsměvem na tváři, plakal jsem, všechno.

- Říkáte, že to je rituál, ale na rituál je to strašně málo a taky je to moc chaos. Je to podle mě tak strašně obecné, že je to logické, že si tam každý něco najde, ale pro mě to bylo strašně plytké a abstraktní, nevím, jestli tam je něco osobního. Je to příběh tebe a tvé matky? Měl jsem dojem, že není.

- Měl jsem pocit, že to je performance a má to být divočina. Ale vlastně to tak nebylo, bylo to divadlo, které bylo nejdřív zábavné, konec byl super a mezitím to byl jenom humáč.

- Pojmenoval jsem si to jako laboratoř, přijdete tam jako vědkyně, co jdou rozpitvat ty vztahy.

- Všechno, co tam nebylo vyřčené, bylo strašně silné, heavy shit, plný a intenzivní, protože tam je na to hodně prostoru. Je to velké a silné. Bylo to fakt super.

- Často se ptám, proč to ty lidi dělají, proč bychom se na to teď měli spolu koukat, ale tady mi to přišlo osobní, poznal jsem to podle toho, že jsem si pak šel pobřečet. Zasáhlo mě to, díky.

- Přemýšlela jsem nad cílovkou, měla jsem pocit, že lidi 40+, kteří třeba řeší demenci své maminky, to museli vnímat hrozně silně.

- Souhlasím, máme ty pubertální dcery a teď máme do toho ještě ty mámy. Včera jsem se o tom bavila s mamkou a ona říkala: mně se to moc nelíbilo. A já na to: no protože ještě meleš maso. A do toho můj syn říkal: a co já. A já na to: no tebe má ještě máma.

Soubor: Já jsem ve fázi Ema nemá mámu.

- Zasáhlo mě i to herectví.

Homola: Chtěl jsem se zeptat, jak je možný, že u toho takhle přemýšlíte. Ptám se diváků, kteří na to koukali a stačili si u toho ještě něco myslet. Byl jsem vrženej do toho hnusu a pak mě to plačícího vyvrhlo ven z divadýlka.

Varga: Vy jste totiž krásně pracovaly se slovem, každý jeden význam vznikl na místě a všechno to vyvolává vzpomínky, které se ti promítají. A vyvolávaly to ve mně intonace těch vět. Slovo-Akce-Asociace.

- Zajímalo by mě, jestli by to fungovalo, kdyby to bylo nazkoušené s totální přesností a vyčištěností.

Homolová: Tam, kde se ta věta trefila úplně přesně, jste musely cítit tu reakci. Někdy jsem to brala jenom jako omáčku. Myslím, že by to mohlo fungovat i kdyby to bylo přesně, a myslím, že to do velké míry už víte. Ale některá místa ještě nemáte úplně pokrytá.

Veliká: Funguje to ve chvíli, kdy je to dialog. Otázka-odpověď. Strašně se mi líbil ten minimalismus scénografický a minimalismus verbální. Měla jsem tam místa, kdy jsem se cítila ztracená, ale pak jsem se zase našla.

Homolová: Vztah matka-dcera je jeden z nejkomplikovanějších, můžu to říct, protože jsem dcera matky a matka dcery. Ten vztah je hrozně důležitý, vy jste tam ukázaly různé fáze vývoje toho vztahu, které jsou různé u různých lidí, tak jsme se tam našly. A kluci se tam našli taky samozřejmě, protože to je vztah rodič-dítě. A právě proto, že se to opakuje v každé rodině, to může působit jako klišé, ale není. Já jsem tam tu pravdu cítila.

Vondráková: Odposlechla jsem dnes paní uklízečku z Pippicháče, která si dost autenticky stěžovala, že na Malé scéně jí furt někdo dělá bordel a ona to musí vytírat. Tak mi to přijde dobré, že na Loutkářské Chrudimi furt někdo dělá bordel, a přijde mi super, že letos jste to vy.

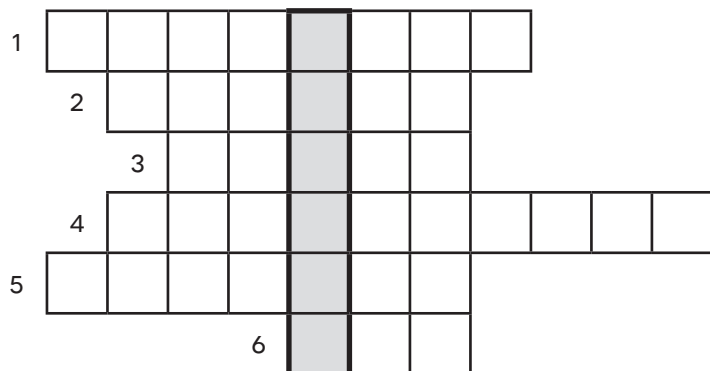
Křížovkobraní

Tajenku z 3. čísla donesli Tadeáš, Dalimil, Elena a František. Gratulujeme.

Správné odpovědi byly tentokrát dvě: chlubil nebo klubik.

Nadále platí, že za správně vylustěnou tajenku dostanete od redakce dárek.

- 1 – Konvice, kterou loutkáři milují.
- 2 – Co je dneska za den?
- 3 – Ukazatel horka na tričku každého z nás.
- 4 – Nejvyšší představitel určitého území především v ruském prostředí.
- 5 – Řemeslník, který je považován za symbol štěstí.
- 6 – Pohádková bytost neobyčejné výšky a síly.

Malá scenáristická výzva

Vzpomínáš si, co představovala tahle miniloutka a z jakého ročníku Loutkářské Chrudimi pochází?

Pojď vymyslet krátký scénář nebo alespoň nápad o tom, co se s ní za ty roky stalo! Pokud si na miniloutku nevzpomínáš nebo jsi na Chrudimi nebyl/a, můžeš si celou historii kolíčku vymyslet. Text pak dones do redakce s označením **Co se stalo s kolíčkem**. **Vítězný příspěvek vydáme v pondělním čísle Zpravodaje a jeho autor či autorka tento zubatý talisman obdrží jako výhru.**

Staňte se členy Českého centra UNIMA, z.s.!

Máte rádi loutkové divadlo a vše, co s ním souvisí? Chcete se pravidelně dozvídat novinky z loutkářského světa? Nepropáste příležitost stát se součástí týmu, který mimo jiné připravuje velkolepé oslavy 100. výročí založení Mezinárodní loutkářské organizace UNIMA v roce 1929. Bude to v Praze a bude to velké!

Pro členy je také připravena řada benefitů:

- Zvýhodněné předplatné časopisu Loutkář
- Zvýhodněné vstupné na vybrané přehlídky a festivaly
- Zdarma katalog k akci Rok loutkového divadla / 10 let v UNESCO
- Zvýhodněné ceny vybraných loutkářských publikací
- Zvýhodněné vstupky a kurzovní na akcích pořádaných centrem
- Zvýhodněné kurzovní Loutkářské konzervatoře

Plné členství je 500 Kč, zvýhodněné studentské 300 Kč. Pojďte s námi kopat za český loutkářský národák, ať jsme mistry světa!

web: czechunima.cz

Přihláška fyzické osoby

Přihláška právnické osoby

výtvarné dílny

10.00–13.00

Skryté tváře a postavy

kolážová prostorová dílna / klubovna Slavoj
v Divadle Karla Pippicha

od 17.00

Rozsvíťme Chrudim!

výroba lampiónů / Resslerovo náměstí

10.00–13.00
14.00–17.00

Nebe pro Tomáše Volkmera

tvorba létajících objektů / klubovna v DKP
(vchod od náhonu)

10.00–18.00

Dřevěná dílna Báry Hubené

park za Divadlem Karla Pippicha

Program

SOBOTA 4. 7. 2026

představení

9.00, 11.00, 14.15
(A3), 17.30 (B3), 18.45
(A4), 19.30 (C3),
20.15 (C4), 20.45
(A6)

A to je všechno?

klubovna MED / Úplněnáhé Divadlo, Veselí nad
Moravou / 25 minut / od 3 let

9.00, 13.00 (A)

Berta RTG: Jako bych viděla svou smrt

scéna MED / Divadelní spolek Scéna, Kralupy
nad Vltavou / 70 minut / od 10 let

10.00, 13.30 (B)

Pohádka z kurníku

Malá scéna DKP / Enyky Beneš, Hřebečnický /
30 minut / od 4 let

11.00, 13.30 (C)

K. Č. – Příběhy

Spolkový dům / Céčko, Svitavy / 40 minut /
od 12 let

12.00, 14.00

Větroplaši

jeviště Divadla Karla Pippicha / Naivní divadlo,
Liberec / 50 minut / od 3 let

13.00, 14.00

Krvavé koleno

Šapito za DKP / Tate iyumni, Praha / 45 minut /
od 7 let

14.00, 17.00

Obr

Vinárna MED / FRAS, Praha / 50 minut / od 5 let

15.00, 17.00

Kominická pohádka

Šapito za DKP / Říše loutek, Praha / 40 minut /
od 3 let

16.00 (C), 18.00 (A)

Gubernátor

Malá scéna DKP / Bažantova loutkářská
družina, Poniklá / 30 minut / od 15 let

16.00 (B), 18.00 (C)

Apple a koláč

scéna MED / Divadlo Brambůrky, Most /
35 minut / od 10 let

16.00 (A), 18.00 (B)

Pětův Ro(c)k

Spolkový dům / Loutková scéna Radost,
Strakonice / 35 minut / od 3 let

18.00

Loutkářský pouliční festival

v ulicích města Chrudim

19.00

Školní výlet

Resselovo náměstí / Václav Bartoš, Hradec
Králové / 20 minut / od 5 let

19.00

Přehlídkový večer SAL SČDO

jeviště DKP / 90 minut / od 6 let

21.00

Veřejná diskuse

R-klub / 90 minut / od 10 let

Diskuse s lektorským sborem o inscenacích v hlavním programu. Diskutovat se bude o inscenacích *Berta RTG: Jako bych viděla svou smrt*, *Pohádka z kurníku* a *K. Č. – Příběhy*.
Začátek diskuse zpestří vydání FAGI NEWS. Uvádí komiksová postava Fagi a její strýčkové Jelínek a Sosna.

